

NEFORMALIOJO IR SAVAIMINIO MOKYMOSI PASIEKIMŲ POREIKIUS LEMIANTYS VEIKSNIAI

Jolita Šliogerienė

Mykolo Romerio universitetas, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva

El. paštas j.sliogeriene@gmail.com

Straipsnio tikslas – supažindinti su suaugusiųjų mokymosi motyvaciją lemiančiais veiksniais. Straipsnyje nagrinėjamas suaugusiųjų požiūris į neformaliuoju bei savaiminiu būdu įgytų žinių ir įgūdžių vertinimą ir pripažinimą universitetinėse studijose. Analizuojama, kokioje mokymosi aplinkoje suaugusieji yra įgiję žinių ir įgūdžių ir siektų akademinį kreditų universitetinėse studijose. Straipsnyje pateikiami eksperimento, vykusio Mykolo Romerio universitete, rezultatai ir palyginami su diagnostinio tyrimo, skirto suaugusiųjų poreikiams iširti dėl neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų žinių ir įgūdžių vertinimo ir pripažinimo universitetinėse studijose Lietuvoje, rezultatais.

Reikšminiai žodžiai: neformalusis ir savaiminis mokymasis, vertinimas, pripažinimas.

DOI: 10.3846/1822-430X.2008.16.2.98–107

Įvadas

Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimams (Miniutienė, Žindžiuvienė 2006: 95) vertinti bei pripažinti kuriama sistema ir daromi pirmieji žingsniai įdiegiant tokio pobūdžio studijų formą. Prisidedant prie mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtros, Mykolo Romerio universitete atliktas eksperimentas – mokymas, kurio metu tikslinės grupės klausytojai buvo supažindinti su neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo, pripažinimo kriterijais, procedūra, bei mokyti, kaip aprašyti neakademiniame aplinkoje įgytas žinias ir įgūdžius, naudojant mokymosi pasiekimų aplangą, ir pateikti vertinti.

Po eksperimento atliktas mokymo naudingumo tyrimas pagal BPD 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.4 priemonės „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas“ projekte, vykdomame Mykolo Romerio universitete (projekto registracijos Nr. BPD 2004-ESF-2.4.0-03-

05/0086; paramos sutarties Nr. ESF/2004/2.4.0-03-308/BPD-94/PES-7) numatytą veiklą.

Tyrimo **objektas** – tikslinės grupės narių požiūris į mokymų efektyvumą. Atliekant eksperimentą, buvo iškelti šie pagrindiniai tyrimo **uždaviniai:**

- suteikti išsamią informaciją apie Lietuvoje kuriamą naują galimybę priartinti suaugusiuosius prie universitetinių studijų;
- suteikti informaciją apie dalyviams keliamus reikalavimus, norint gauti turimų ar įgytų žinių ir įgūdžių pripažinimą universitetinėse studijose;
- suteikti dalyviams praktinių žinių ir įgūdžių, kaip pateikti vertinti jau turimus mokymosi pasiekimus, kurie buvo įgyti mokantis įvairioje neakademiniame aplinkoje.

Taigi, atsižvelgiant į pagrindinius tyrimo uždavinius, straipsnyje iškeltos šios **hipotezės**:

- suaugusiųjų mokymosi pasiekimus lemia jų mokymosi motyvacija, autonomiškumo lygis ir atžvalga į jų individualius poreikius;
- suaugusiųjų mokymosi poreikiai tiesiogiai daro įtaką mokymo efektyvumo rezultatams ir požiūriui į juos.

Tyrimo **metodai** – 1) apklausa raštu – atlikta naudojant specialiai tyrimui sukurtą (autorės – mokslinės grupės narės dr. J. Šliogerienė ir dr. N. Burkšaitienė) tyrimo metodą – anketą; 2) statistinės analizės metodai – duomenims apdoroti ir analizei atlikti buvo naudojami aprašomosios statistikos procentinių dažnių ir dvi-reikšmių kintamųjų porinių dažnių skaičiavimo metodai; statistiniai kintamųjų ryšiai nustatyti taikant inferencinės statistikos koreliacinį metodą; statistiniam rastų skirtumų reikšmingumui nustatyti naudotas Chi kvadrato kriterijus ir vienfaktorinė dispersinė analizė ANOVA.

Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo veiksniai

Eksperimentas atliktas vykdant projektą, skirtą BPD 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ pagrindiniam tikslui – prisidėti prie darbo jėgos kvalifikacijos tobulinimo – ir 2.4 priemonės „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas“ svarbiausiam uždaviniui – „<...> švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų sektoriaus plėtra ir tinkamų sąlygų mokymuisi visą gyvenimą sukūrimas“ (Gairės 2.4 priemonei, p. 5). Šių tikslų siekiama plečiant universitetinių studijų sektorių ir sukuriant sistemą, kuri leistų neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytas žinias ir įgūdžius pripažinti universitetinėse studijose. Sukurta sistema sudarys palankias sąlygas suaugusiesiems, neatsižvelgiant į jų amžių, išsilavinimą, rasę ir lytį, siekti universitetinio išsilavinimo ir prisitaikyti prie kintamų darbo rinkos poreikių. Kartu nauja sistema prisidės

prie mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtos Lietuvoje. Taigi integravimosi visuomenėje motyvas yra varomoji tokių studijų formos jėga. Todėl **pirmuoju** neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo universitetinėse studijose **veiksniu** galime pavadinti suaugusiojo **mokymosi motyvaciją**. Jau Z. Dornyei (1990), R. C. Gardner ir P. F. Tremblay, (1994: 359–368), R. J. Vallerand & L. G. Pelletier (1992: 1003–1017, 1993: 159–172) atlikti tyrimai parodė, kad instrumentiniai motyvai, taip pat kaip ir integraciniai, turi didelę įtaką mokymosi motyvacijai. Be to, šalia dviejų sistemų (instrumentaliosios ir integratyviosios), buvo išskirtas trečias komponentas – pasiekimo poreikis, kuris pasirodė esąs svarbus motyvacijos komponentas, būdingas autonominiam mokymuisi. Autoriai nurodo ir ketvirtą veiksnį, kuris turi įtaką studijų motyvacijai, t. y. praeities nesėkmių priskyrimas. Todėl itin svarbu atsižvelgti į visus motyvacijos komponentus. Pasiekimo poreikis, noras integruotis į naują visuomenę, prisitaikyti prie naujų darbo rinkos sąlygų ar reikalavimų yra būdinga bet kokiam amžiaus tarpsniui, o praeities nesėkmių poveikis yra stipresnis veiksnys suaugusiųjų savišvietos kontekste.

Suaugusieji, norintys įgyti universitetinį išsilavinimą, kai universitetinių kreditų suteikiama už neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytas žinias ir įgūdžius, praeities nesėkmės turėtų didelę įtaką mokymosi motyvacijai.

Antrasis neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo universitetinėse studijose **veiksny** yra **suaugusiojo autonomija**. Pastaruosius dešimtmečius sąvoka **besimokančiojo autonomiškumas** buvo interpretuojama įvairiai ir šiuo metu dviprasmiškumas vis dar išlieka naudojimo srityje: ar tai yra mokymosi būdas ar kokybinis besimokančiojo įtraukimas į studijas. Pirmuoju atveju autonomiškumas reikštų savarankiškumo formas ar kryptingą mokymąsi, kai dėstytojo poveikis yra minimalus, mokymasis dažniausiai vyksta ne klasėje. Antruoju atveju kokybine prasme autonomiškumas sietinas su sąvokomis:

mokymosi tikslų žinojimas, dalyvavimas priimančiam sprendimui ir asmeninė atsakomybė. Pastaruoju metu daugiau dėmesio kreipiamas į antrąją autonomiškumo aiškinimą. A. Wenden (1991: 25–48) autonomišką studentą apibūdina kaip besimokantį asmenį, kuris įgyja žinių, prisiima kažkiek (jei ne visą atsakomybę) atsakomybės už savo mokymąsi, nori pasitikėti ir pasitiki savimi. D. A. Crabbe (1993: 443–452) išskiria tris pagrindines autonomiškumo puoselėjimo priežastis:

1. *Ideologinis argumentas*. Individas turi būti laisvas pasirinkdamas mokymosi sritis;
2. *Psichologinis argumentas*. Individas mokosi geriau, jei jis yra pats atsakingas už savo mokymąsi.
3. *Ekonominis argumentas*. Visuomenė negali suteikti šaltinių visiems pagal asmeninius poreikius, todėl individai privalo tenkinti savo poreikius patys.

Koks yra autonomiškas studentas? L. Dickinson (1993: 330–336), D. Little (1991: 12–45), apibūdindami savarankiškus besimokančiuosius, akcentuoja šias penkias charakteristikas:

- 1) supranta, ko yra mokomi, kad suvoktų pasirinkimo tikslą;
- 2) sugeba formuluoti savo mokymosi tikslus;
- 3) sugeba atrinkti ir naudoti tinkamą mokymosi strategiją;
- 4) sugeba valdyti tų strategijų naudojimą;
- 5) sugeba įvertinti save ir vadovauti savo mokymui.

Trečiasis neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo universitetinėse studijose **veiksny** yra **išsami mokymosi poreikių** analizė ir atžvalga į rezultatus (Šliogerienė 2002: 18–39). Paviršutiniškas tikslinės grupės poreikių analizavimas, kai buvo tik surenkami duomenys apie besimokantįjį, sukėlė daug diskusijų, ir buvo pasiūlyta „besimokantįjį orientuotam“ metodui pritaikyti tuos duomenis, duomenų rinkimą praplėsti taip, kad besimokančiųjų indėlis būtų įtraukiamas nuosekliai, nes studentų supratimas ir sugebėjimas

suformuluoti tikslus ir siekius taip pat keičiasi. Parenkant metodiką, svarbiausias dalykas buvo subjektyvūs ar į procesą orientuoti besimokančiojo tikslai, kitaip tariant, būdas, kai kognityviniai, afektyviniai ir nuostatos veiksniai daro įtaką studentų reakcijai į procesą, atlikimo procedūros būdą. Trečias būdas – pagrindinė doktrina – aktyvus besimokančiųjų dalyvavimas priimančiam sprendimui nuolat vykstančių konsultacijų ir derybų metu. Besimokančiajam suteikiant galimybę pačiam pasirinkti tinkamą studijų formą, palankų laiką, priimtinius vertinimo modelius, individualias konsultacijas, galima skatinti suaugusiųjų pasirinkimą studijuoti universitete, kai jiems suteikiami kreditai už neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytas žinias bei įgūdžius.

Tyrimo rezultatų aptarimas

Mykolo Romerio universitete 2007 metų spalio mėnesį vyko mokymas (pedagoginis eksperimentas), kurio metu suaugusieji buvo mokomi, kaip aprašyti neformaliojo bei savaiminio mokymosi pasiekimus. Eksperimente dalyvavo 80 keturių Lietuvos regionų – Vilniaus, Kauno, Šiaulių bei Klaipėdos dalyvių. Siekiant nustatyti, kaip respondentai pasiskirstę pagal išsilavinimą darbovietės atžvilgiu, buvo naudotas aprašomosios statistikos dvireikšmių kintamųjų porinių dažnių metodas. Daugiausia respondentų, turinčių aukštąjį universitetinį išsilavinimą, – 22 tyrimo dalyviai dirba mokslo institucijose; taip pat nustatyta, kad iš firmose dirbančiųjų ($n = 28$), 10 iš jų turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Nemažai respondentų turėjo aukštesnįjį išsilavinimą ir nebaigtą aukštąjį išsilavinimą ($n = 11$ ir $n = 6$, atitinkamai). Pabrėžtina, kad respondentų pasiskirstymas pagal specialųjį vidurinį, nebaigtą aukštąjį bei aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą visuose tyrime dalyvavusiuose regionuose buvo beveik lygus aukštajam universitetiniam išsilavinimui (1 lentelė). Todėl galima teigti, kad yra daug potencialių aukštųjų universitetinių mokyklų studentų, kurie siektų

1 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą darbo vietos atžvilgiu

		Jūs dirbate					Iš viso
		firмоje	mokslo institucijoje	kitoje organizacijoje	registruotas darbo biržoje	nedirbate ir esate neregistruotas darbo biržoje	
Jūsų išsilavinimas	nenurodė	0	0	1	0	0	1
	vidurinis	2	0	1	1	2	6
	spec. vidurinis	3	0	1	1	0	5
	aukštesnysis	6	2	2	0	1	11
	nebaigtas aukštasis	4	2	0	0	0	6
	aukštasis neuniversitetinis	3	0	0	0	0	3
	aukštasis universitetinis	10	22	5	1	0	38
	Iš viso	28	26	10	3	3	70

2 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Amžius	Dažnumas	%	Patikimi %	Sukaupti %
Nenurodė	15	21,4	21,4	21,4
Iki 20 metų	4	5,7	5,7	28,6
20–25 metų	5	7,1	7,1	34,3
26–30 metų	4	5,7	5,7	45,7
31–35 metų	8	11,4	11,4	57,1
36–40 metų	8	11,4	11,4	94,3
> 40 metų	26	37,1	37,1	100,0
Iš viso	70	100,0	100,0	

neformaliojo bei savaiminio mokymosi pasiekimų įvertinimo ir pripažinimo.

Naudojant aprašomosios statistikos procentinių dažnių metodą, nustatyta, kad 58 mokyme dalyvavę asmenys buvo moterys, 12 dalyvių – vyrai. Demografinių duomenų apie respondentų amžių statistinė analizė rodo, kad daugiausia respondentų buvo suaugusieji – daugiau nei 40 metų (nurodė 37,1 % respondentų);

antrąją ir trečiąją respondentų amžiaus grupes sudarė suaugusieji, kuriems mokymo metu buvo nuo 36–40 metų ir 31–35 metų amžiaus (11,4 %). Net 15 respondentų (21,4 %) informacijos apie savo amžių nepateikė. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių tarp lyčių pateiktas 2 lentelėje.

Duomenys apie respondentų išsilavinimą išanalizuoti keletu aspektų – nustatytas res-

pondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą ir respondentų išsilavinimo įtaka jų požiūriui į mokymą, kai jie buvo mokomi aprašyti neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytus mokymosi pasiekimus.

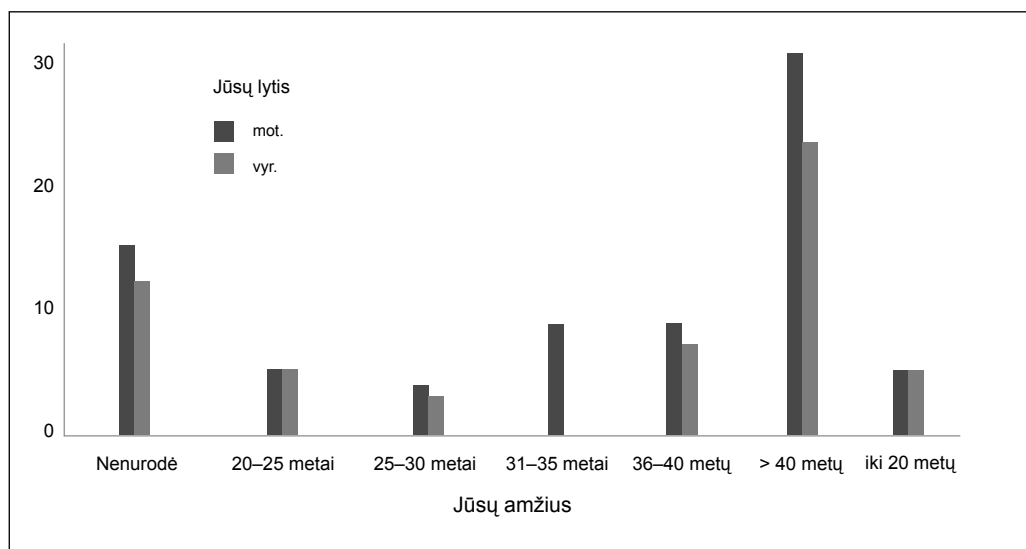
Pritaikius aprašomosios statistikos procentinių dažnių metodą, nustatyta, kad 54,3 % tyrime dalyvavusių respondentų per mokymą jau buvo įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą; svarbu pabrėžti, kad net 15,7 % respondentų tyrimo metu turėjo tik aukštesnįjį išsilavinimą; 8,6 % respondentų – vidurinį išsilavinimą; taip pat 8,6 % respondentų – nebaigtą aukštąjį išsilavinimą; 4,3 % respondentų – aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą; 1 respondentas duomenų apie įgytą išsilavinimą nepateikė.

Dvireikšmių kintamųjų porinių dažnių metodu nustatyta, kad respondentai pagal lytį amžiaus grupėse pasiskirstę beveik tolygiai, išskyrus dvi amžiaus grupes (1 pav.). Nustatyta, kad daugiausia, net 37,5 %, respondentų vyrų, dalyvavusių mokymuose, yra vidutinio amžiaus vyrai nuo 31 iki 35 metų; antroje amžiaus grupėje (nuo 26 iki 30 metų) taip pat nemažai sudarė vyriškos lyties atstovai (šioje amžiaus

grupėje 25,0 % dalyvavusiųjų sudarė vyrai). Daugiausia moteriškos lyties respondentų, net 87,5 %, priklausė 36–40 metų amžiaus grupei ir nemažai respondentų atstovavo vyresniojo amžiaus grupei. Atlikta analizė leidžia teigti, jog mokymuose dalyvavo vyresniojo amžiaus dalyviai, kurie tikrai domisi neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų įvertinimu ir pripažinimu universitetinėse studijose.

Kadangi vienas iš pagrindinių diagnostinio tyrimo tikslų buvo nustatyti sritis, kuriose suaugusieji turi daugiausia neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų žinių ir įgūdžių, po Mykolo Romerio universitete vykusio mokymo atlikome lyginamąją analizę. Diagnostinio tyrimo respondentų atsakymai parodė (2 pav.), kad daugiausia (33,2 %) tokio pobūdžio žinių bei įgūdžių turi respondentai vadybos srityje.

Labai panašų procentinį pasiskirstymą matome psichologijos (21,2 %) ir užsienio kalbų (21,4 %) srityse, kuriose respondentai turi neformaliuoju ir savaiminiu būdu įgytų žinių ir įgūdžių. Socialinio darbo srityje (darbo su socialiai remtiniais asmenimis, paaugliais, dienos centruose, ligoninėse ir pan.) 17,3 % respondentų nurodė turį žinių ir įgūdžių per patirtinį mo-

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį

kymąsi. Mokymuose, į kuriuos dalyviai atvyko susipažinti su kuriama neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo sistema bei išmolti aprašyti savo ankstesnio mokymosi pasiekimus naudojant aplanko metodą, dalyviai susiskirstė pagal šias sritis (3 pav.). Daugiausia eksperimento dalyvių pasirinko vadybos modulį, 27,1 % dalyvių pasirinko psichologijos modulį, beveik tolygiai dalyviai pasiskirstė į užsienio kalbos ir socialinio darbo modulius. Kaip matome iš šio pasiskirstymo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo poreikis yra panašus daugelio specialybių.

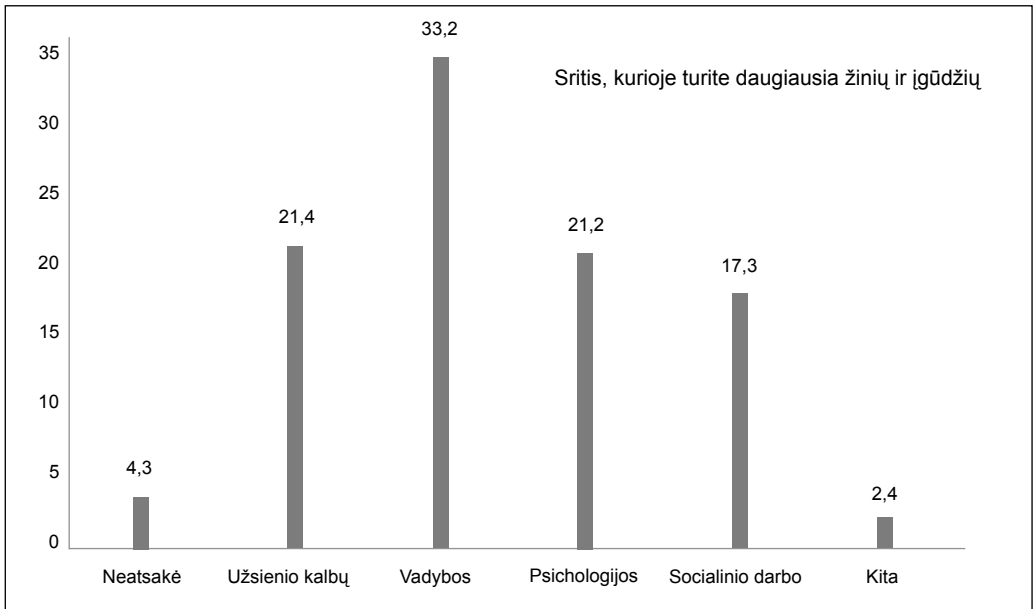
Projekto „Neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas universitetinėse studijose“ tikslas yra sukurti neformaliojo ir savaiminio būdu įgytų žinių bei įgūdžių vertinimo ir pripažinimo sistemą Lietuvos universitetinėms studijoms. Parengti keturi moduliai: užsienio kalbos, psichologijos, vadybos bei socialinio darbo ir įvykęs mokymas yra svarbūs komponentai, išbandant sukurtą teorinio modelio veiksmingumą.

Mokymas buvo sudarytas iš dviejų dalių:

- mokymas „E-aplankas vertinant psichologijos, socialinio darbo, užsienio kalbos, ir vadybos mokymąsi neformaliojo ir savaiminio būdu“, vykęs Mykolo Romerio universitete spalio mėnesį. Jiems buvo skirta 12 auditorinių valandų.
- individualios konsultacijos elektroniniu paštu. Skirta 20 kontaktinių valandų bendrauti su mokymo dalyviais elektroniniu paštu.

Siekiant išbandyti sukurtą teorinį sistemos modelį, 2007 m. spalio 18–19 d. bei spalio 25–26 d. Mykolo Romerio universitete vyko mokymas „E-aplankas vertinant užsienio kalbos/psichologijos/vadybos/socialinio darbo mokymąsi neformaliojo ir savaiminio būdu“. Mokymo metu buvo siekiama:

- suteikti išsamią informaciją apie Lietuvoje kuriamą naują galimybę priartinti suaugusiuosius prie universitetinių studijų;
- suteikti informaciją apie dalyviams keliamus reikalavimus, norint gauti turimų ar įgytų žinių ir įgūdžių pripažinimą universitetinėse studijose;

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal sritis

- suteikti dalyviams praktinių žinių ir įgūdžių, kaip pateikti vertinti jau turimas žinias ir įgūdžius, kurie buvo įgyti mokantis įvairioje aplinkoje.

Mokymo efektyvumas buvo nagrinėjamas šiais aspektais:

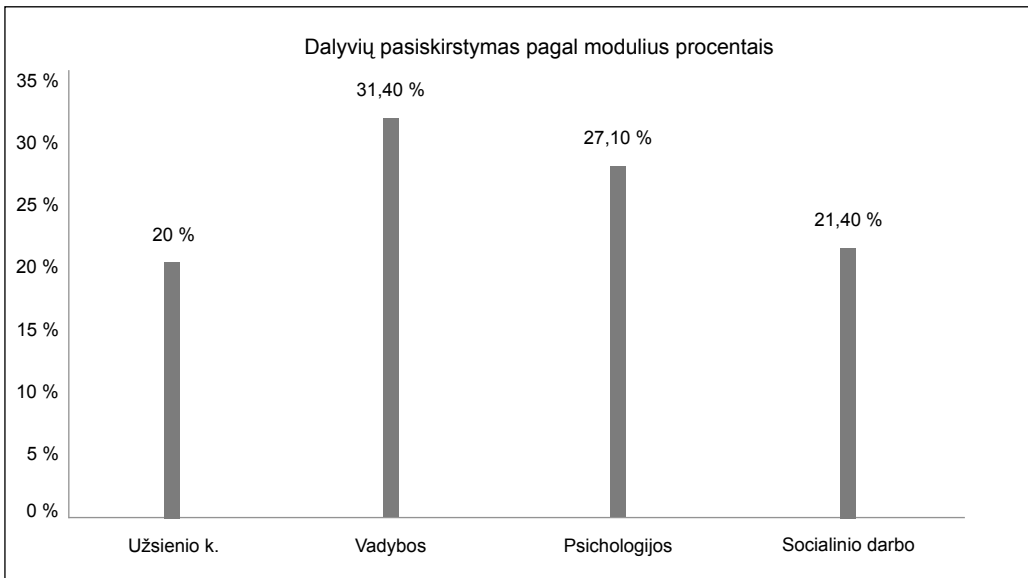
- Projekto tikslinių-eksperimentinių grupių dalyviai įgijo e-aplanko, skirto neformaliajam ir savaiminiam mokymuisi dokumentuoti, rengimo įgūdžius;
- Projekto tikslinių-eksperimentinių grupių dalyviai pagerino CV parengimo įgūdžius;
- Projekto tikslinių-eksperimentinių grupių dalyviai įgijo naujų žinių apie neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimo galimybes;
- Projekto tikslinių-eksperimentinių grupių dalyviai susipažino su reikalavimais, kurių reikės laikytis siekiant akademinio kreditų už neformaliuojam ir savaiminiu būdu įgytas žinias ir įgūdžius.

Į klausimą, ar dalyviams mokymas padėjo suprasti, kaip parengti mokymosi pasiekimų

aplangą, net 95,7 % mokymuose dalyvavusių respondentų atsakė teigiamai (3 lentelė).

Antrasis svarbus kintamasis, kurį taip pat statistiškai patikrinome, buvo klausimas: ar pagerinote CV rengimo įgūdžius. Į šį klausimą, kaip matome iš dažnių lentelės 4, 4,3 % respondentų atsakė, jog jie pagerino CV rengimo įgūdžius (4 pav.) ir išmoko parengti išplėstinį CV, kuris yra vienas iš struktūrinių elementų neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo aplanke.

Atlikus kintamųjų statistinę koreliacinę priklausomybės analizę, nustatyti statistiškai reikšmingi koreliaciniai ryšiai tarp respondentų įgytų žinių apie neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų galimybių universitetinėse studijose bei įgūdžių, kaip parengti ankstesnio mokymosi pasiekimo aplaną ($p = .000$; $r = ,569^{**}$). Rezultatai rodo statistiškai reikšmingą koreliacinę šių kintamųjų struktūrą. *Todėl galima daryti prielaidą, jog respondantai įgijo žinių apie egzistuojančias neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimo bei pripažinimo universitetinėse studijose galimybes ir išmoko parengti ankstesnio mokymosi pasiekimų aplaną.*

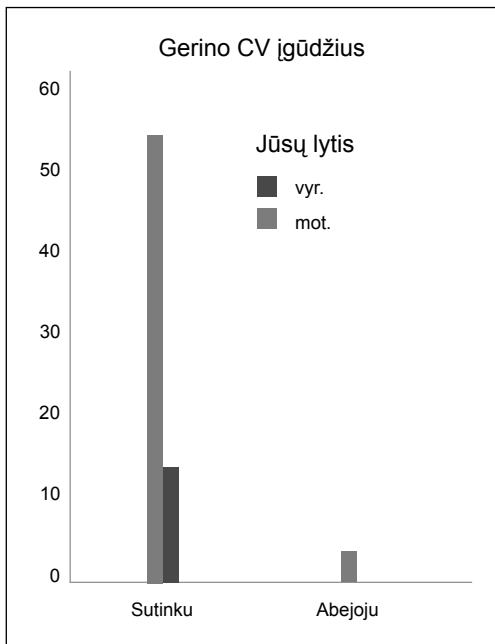
3 pav. *Mokymo dalyvių pasiskirstymas pagal modulius*

3 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal išmokimą rengti aplanką

Rengti aplanką	Dažnumas	%	Patikimi %	Sukaupti %
Sutinku	67	95,7	95,7	95,7
Abejoju	3	4,3	4,3	100,0
Iš viso	70	100,0	100,0	

4 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal CV rengimo įgūdžių gerinimą

Gerino CV įgūdžius	Dažnumas	%	Patikimi %	Sukaupti %
Sutinku	66	94,3	94,3	94,3
Abejoju	4	5,7	5,7	100,0
Iš viso	70	100,0	100,0	

4 pav. Mokymo dalyvių pasiskirstymas pagal lytį ir CV rengimo įgūdžių gerinimą

Pritaikius neparametrinį ranginių kintamųjų ryšio koeficientą – Spirmeno ranginės koreliacijos koeficientą – nustatytas ryšys tarp kintamųjų „Ar šio mokymo metu susipažinote

su reikalavimais siekiant akademinį kreditų už neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimus“ ir „Ar šių mokymų metu pagerinote savo CV rengimo įgūdžius“. Rastas koreliacinis ryšys ($r = ,252^{**}$, $p = ,035$) rodo, kad beveik visi respondentai, kurie pagerino CV rengimo įgūdžius, jautėsi gerai susipažinę su reikalavimais siekdami akademinį kreditų už neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimus. Todėl galima teigti, jog mokymo tikslai buvo pasiekti.

Iš pateiktų 5 ir 6 lentelių matome, jog 95,7 % mokymų dalyvių mano, jog jie susipažino su reikalavimais, siekiant akademinį kreditų už neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimus universitetinėse studijose. 90,0 % respondentų pabrėžė, jog jie mokėtų aprašyti neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimus ir pateikti juos vertinti bei pripažinti universitetinėse studijose.

Norėdami patikrinti, kaip mokymų dalyvių išmokimas parengti aplanką ir naujos įgytos žinios apie galimybę dalyvauti neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimo ir pripažinimo universitetinėse studijose procesuose tarpusavyje susiję, atlikome dvireikšmių kintamųjų porinių dažnių skaičiavimus ir vienfaktorinę dispersinę analizę ANOVA.

5 lentelė. *Respondentų pasiskirstymas pagal susipažinimą su reikalavimais*

Susipažino su reikalavimais	Dažnumas	%	Patikimi %	Sukaupti %
Sutinku	67	95,7	95,7	95,7
Abejoju	3	4,3	4,3	100,0
Iš viso	70	100,0	100,0	

6 lentelė. *Respondentų pasiskirstymas pagal išmokimą aprašyti pasiekimus*

Mokėsite aprašyti pasiekimus	Dažnumas	%	Patikimi %	Sukaupti %
Neatsakė	1	1,4	1,4	1,4
Sutinku	63	90,0	90,0	91,4
Abejoju	6	8,6	8,6	100,0
Iš viso	70	100,0	100,0	

Rezultatai leidžia daryti išvadą, kad *respondentų išmokimo parengti mokymosi pasiekimų aplanką ir naujai įgytų žinių apie galimybes ryšys yra statistiškai reikšmingas* ($F = 32,543$, $p = ,000$).

Atlikę statistinę grįžtamojo ryšio tyrimo kintamųjų statistinę analizę galime teigti, jog mokymo „E-aplankas vertinant užsienio kalbos, psichologijos, vadybos, socialinio darbo mokymąsi neformaliuoju ir savaiminiu būdu“ *efektyvumas yra statistiškai įrodytas ir pagrįstas, mokymo tikslai yra pasiekti*. Atlikta statistinė analizė įrodo, jog straipsnyje iškeltos hipotezės pasitvirtino, eksperimento metu suaugusiųjų pasiekti aukšti mokymosi rezultatai buvo veikiami besimokančiųjų poreikių siekti išmokti aprašyti neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimus ir pateikti juos vertinti. Eksperimento dalyviai taip pat parodė autonomiškumo lygį bei išreiškė individualius poreikius pasirinkdami vieną ar kitą modulį, kurio kreditų jie siektų už neakademiniėje aplinkoje įgytus mokymosi pasiekimus.

Išvados

- Nustatyta, jog suaugusiųjų poreikius siekti neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimo bei pripažinimo lemia: mokymosi motyvacija, besimokančiojo autonomijos lygis ir mokymo metodų pritaikymas pagal individo poreikius;
- Tyrimo metu nustatyta, jog respondentai įgijo žinių apie egzistuojančias neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimo bei pripažinimo universitetinėse studijose galimybes ir išmoko, kaip parengti ankstesnio mokymosi pasiekimų aplanką;
- Projekto tikslinių-eksperimentinių grupių dalyviai pagerino CV parengimo įgūdžius ir įgijo naujų žinių apie neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimo galimybes;
- Projekto tikslinių-eksperimentinių grupių dalyviai susipažino su reikalavimais pagal kuriuos bus vertinami neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimai ir suteikiami už juos kreditai.

Literatūra

- Crabbe, D. A. 1993. "Fostering autonomy from within the classroom: the teacher's responsibility", *System* 21: 443–452.
- Dickinson, L. 1993. Aspects of autonomous learning, *ELT Journal* 47: 330–336.
- Dornyei, Z. 1990. "Conceptualizing motivation in foreign – language learning, *Language Learning* 40(1): 45–78.
- EUA Consultation on EC Draft Memorandum. 2001.
- Gardner, R. C.; Tremblay, P. F. 1994. "On motivation, research agendas and theoretical perspectives", *Modern Language Journal* 79: 359–368.
- Little, D. 1991. *Learner autonomy. Definitions, issues and problems*. Dublin: Authentik, 12–45.
- Miniotienė, B.; Žindžiuvienė, I. 2006. *Descriptive bilingual glossary of educational terms. English-Lithuanian. Aiškinamasis anglų-lietuvių kalbų edukologijos terminų žodynis*. Kaunas: VDU.
- Šliogerienė, J. 2002. *Autonominių studijų individualizacijos lingvodidaktiniai parametrai*: daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
- Vallerand, R. J.; Pelletier, L. G. 1992. "The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic and amotivation in education", *Educational & Psychological Measurement* 52: 1003–1017.
- Vallerand, R. J.; Pelletier, L. G. 1993. "On the assessment of intrinsic, extrinsic and amotivation in education: Evidence on the concurrent and construct validity of the Academic Motivation Scale", *Educational & Psychological Measurement* 53: 159–172.
- Wenden, A. 1991. *Learner strategies for Learner Autonomy*. Hemel Hempstead: Prentice Hall, 5–48.

THE FACTORS INFLUENCING THE NEEDS FOR THE EVALUATION AND RECOGNITION OF NON-FORMAL AND INFORMAL LEARNING ACHIEVEMENTS

Jolita Šliogerienė

The paper presents the main factors influencing the needs for the evaluation and recognition of non-formal and informal learning achievements: learning motivation, the level of learner's autonomy and a detailed analysis of individual learner's needs. The results of the experiment carried out at Mykolas Romeris university are presented. The efficiency of the pedagogical experiment is analysed and statistical data analysis is presented. The results of the experiment prove that the participants of the target group got acquainted with the possibilities to have their non-formal and informal learning achievements assessed as well as with the main methods of presenting their knowledge for assessment.

Keywords: non-formal and informal learning, assessment and recognition.

Įteikta 2008-02-07; priimta 2008-02-15